

ĐỔI MỚI CÔNG TÁC ĐÀO TẠO, BỒI DƯỠNG CÁN BỘ, CÔNG CHỨC CHÍNH QUYỀN CẤP XÃ

THS MẠC MINH SẴN

Học viện Hành chính Quốc gia

1. Thực trạng về công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức chính quyền cấp xã những năm qua.

Trong những năm đổi mới, công tác đào tạo, bồi dưỡng (ĐT,BD), cán bộ, công chức (CB,CC) cấp xã đã được Đảng và Nhà nước ta thường xuyên quan tâm. Nghị quyết Hội nghị Trung ương 5 khóa IX về “Đổi mới và nâng cao chất lượng hệ thống chính trị ở cơ sở xã, phường, thị trấn” đã đề ra nhiệm vụ phải “xây dựng đội ngũ cán bộ cơ sở có năng lực tổ chức và vận động nhân dân thực hiện đường lối của Đảng, pháp luật của Nhà nước, công tâm, thạo việc, tận tụy với dân, biết phát huy sức dân, không tham nhũng, không ức hiếp dân, trẻ hoá đội ngũ, chăm lo công tác đào tạo, bồi dưỡng, giải quyết hợp lý và đồng bộ chính sách đối với cơ sở”. Đây là căn cứ rất quan trọng, đặt nền móng cho việc xây dựng đội ngũ CB,CC cấp xã có đủ phẩm chất và năng lực đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ cách mạng trong giai đoạn mới. Triển khai thực hiện Nghị quyết Trung ương 5, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quy chế ĐT,BD CB,CC (ban hành kèm theo Quyết định số 161/2003/QĐ-TTg ngày 04-8-2003); Quyết định số 03/2004/QĐ-TTg phê duyệt hướng quy hoạch ĐT,BD CB,CC xã, phường, thị trấn đến năm 2010; Quyết định số 31/2006/QĐ-TTg phê duyệt Đề án ĐT,BD chủ tịch Hội đồng nhân dân, chủ tịch Ủy ban nhân dân xã, phường, thị trấn giai đoạn 2006-2010. Đây là căn cứ để các cơ sở ĐT,BD, CB, CC thực hiện việc trang

bị, bổ sung những kiến thức cần thiết cho đội ngũ CB,CC cấp xã về quản lý nhà nước, về chuyên môn nghiệp vụ, phương pháp, kỹ năng quản lý, điều hành và nâng cao năng lực tổ chức thực hiện các nhiệm vụ, quyền hạn, trách nhiệm được giao trong quá trình xây dựng nền hành chính chuyên nghiệp, hiện đại, đáp ứng yêu cầu cải cách hành chính, xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân.

Theo thống kê, hiện nay, tổng số cán bộ chuyên trách và công chức cấp xã ở nước ta là 210.000 người, trong đó có 130.000 cán bộ thông qua bầu cử và 80.000 công chức cấp xã. Ngoài ra, còn có gần 450.000 cán bộ không chuyên trách ở xã, thôn và tổ dân phố. Trong giai đoạn từ 2001-2005, bình quân hàng năm có trên 20% CB,CC được ĐT,BD. Kết quả là, đến cuối năm 2004, nhìn chung đã đạt được chỉ tiêu 50% cán bộ chủ chốt cấp xã, 35% công chức cấp xã vùng thành thị, đồng bằng có trình độ trung cấp trở lên (vùng núi 25%); đối tượng là trưởng thôn, trưởng bản được bồi dưỡng đạt 16%¹.

Trên thực tế, về trình độ văn hóa của cán bộ chuyên trách và công chức cấp xã, có 69% tốt nghiệp trung học phổ thông, 27% tốt nghiệp trung học cơ sở và gần 4% tốt nghiệp tiểu học.

Nếu so với quy định về tiêu chuẩn đối với công chức xã, phường, thị trấn, ban hành kèm theo Quyết định số 04/2004/

QĐ-BNV ngày 16-01-2004 của Bộ trưởng Bộ Nội vụ, đội ngũ CB,CC chính quyền hiện nay phần lớn chưa đáp ứng được tiêu chuẩn đặt ra, cán bộ chuyên trách và công chức cấp xã về trình độ chuyên môn có gần 60% chưa qua đào tạo, gần 9% có trình độ sơ cấp và gần 31% được đào tạo ở trình độ trung cấp trở lên; về trình độ lý luận chính trị: 24% có trình độ trung cấp, 42% đã được đào tạo trình độ sơ cấp, còn lại chưa được ĐT,BD; về kiến thức quản lý nhà nước, mới chỉ có gần 45% được tham gia các khóa ĐT,BD từ trình độ sơ cấp trở lên².

Đặc biệt, trong số gần 11.000 chủ tịch UBND cấp xã có tới 6.400 người (chiếm 61%) chưa được đào tạo về trình độ chuyên môn; có gần 50.000 công chức cấp xã (chiếm 50%) chưa được đào tạo trang bị kiến thức về chuyên môn đang đảm nhận.

Đội ngũ cán bộ không chuyên trách ở xã, thôn, tổ dân phố và cán bộ thông qua bầu cử, do tính chất công việc không ổn định và thường thay đổi nhiều qua mỗi thời kỳ bầu cử, nên nhu cầu ĐT,BD về nghiệp vụ công tác luôn ở mức cao trên 50% tổng số cán bộ.

Một số nhiệm vụ đề ra đối với công tác ĐT,BD CB,CC cấp xã cho giai đoạn 2001-2005 còn chậm được thực hiện. Việc cải cách công tác ĐT,BD để góp phần nâng cao chất lượng CB,CC cấp xã theo tinh thần cải cách hành chính thực hiện chưa được triệt để và sâu rộng.

Từ thực trạng về công tác ĐT,BD cán bộ cấp xã thời gian qua cho thấy, tuy đã có những cố gắng nhất định trong việc trang bị kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ cán bộ này nhưng cũng đã bộc lộ khá nhiều những hạn chế, thiếu sót, mà nguyên nhân chính là:

- *Về mặt nhận thức:* Chúng ta còn chưa nhận thức đầy đủ về những nội dung, yêu cầu cụ thể về chức năng, nhiệm vụ của từng tổ chức trong hệ thống chính trị cơ sở

và của từng chức danh CB,CC cấp xã, từ đó thiếu căn cứ khoa học và thực tiễn cho việc hoạch định các giải pháp cụ thể về xây dựng đội ngũ CB,CC chính quyền cấp xã phù hợp với từng loại đối tượng cán bộ trong điều kiện hiện nay. Điều này đã dẫn đến tình trạng chưa tạo được sự thống nhất cao về quan điểm, chủ trương, giải pháp xây dựng đội ngũ CB,CC chính quyền cấp xã, nhất là trong những vấn đề cụ thể như công tác ĐT,BD.

- *Về mặt tổ chức chỉ đạo:* Việc tổ chức triển khai xây dựng, hoàn thiện thể chế, tạo khuôn khổ pháp lý cho việc xây dựng và quản lý đội ngũ CB,CC cấp xã nói chung và công tác ĐT,BD nói riêng còn chậm. Chất lượng một số văn bản pháp luật xung quanh vấn đề cán bộ cơ sở còn có những hạn chế, chưa rõ ràng, thiếu cụ thể, chưa hoàn toàn phù hợp với tình hình thực tế ở mỗi loại hình địa phương. Nhiều quy định còn cứng nhắc hoặc mang tính bình quân, phù hợp với địa phương này, nhưng không phù hợp với địa phương khác, dẫn đến việc triển khai thực hiện cụ thể ở từng nơi rất khó áp dụng.

Trong tổ chức chỉ đạo thực hiện của các cấp chính quyền địa phương còn thiếu quyết tâm, thiếu khẩn trương. Không ít địa phương chưa thực sự quan tâm đến việc xây dựng và củng cố cơ sở ĐT,BD CB,CC, không đặt cơ sở ĐT,BD của địa phương đúng với vị trí, vai trò của nó. Nhiều chủ trương, giải pháp về ĐT,BD được đề ra nhưng tổ chức thực hiện lại chưa đến nơi đến chốn, chưa đạt kết quả như mong muốn, thiếu tổng kết đánh giá rút kinh nghiệm. Mặt khác, việc tổ chức, sơ kết, tổng kết các vấn đề về ĐT,BD có phần mang tính hình thức, chưa đi thẳng vào những vấn đề tồn tại cần giải quyết, do vậy ít có giá trị thực tiễn. Điểm yếu nhất trong công tác ĐT,BD của các địa phương hiện nay là tính quy hoạch chưa cao; ĐT,BD chưa gắn liền với sử dụng. Tình trạng hàng

năm CB,CC cấp xã được cử đi ĐT,BD tương đối nhiều, nhưng số nợ tiêu chuẩn vẫn còn khá lớn.

- *Về mặt chủ quan:* Ý thức trách nhiệm chính trị, tinh thần phấn đấu rèn luyện, nâng cao giác ngộ chính trị, nâng cao trình độ công tác của đội ngũ CB,CC cấp xã còn chưa cao, đa số là bằng lòng với hiện tại, không có ý thức học hỏi vươn lên. Một bộ phận không nhỏ trong đội ngũ CB,CC chính quyền cấp xã do động cơ không đúng đắn, không tha thiết với việc học tập nâng cao trình độ và năng lực công tác, tham gia công tác chủ yếu để phục vụ cho lợi ích cá nhân, dòng họ, nhiều hơn là để phục vụ nhân dân, vì lợi ích chung.

Những số liệu nói trên là một hồi chuông báo động về trình độ của đội ngũ CBCC chính quyền cấp xã. Đây, có thể nói là những thách thức rất lớn cho công tác ĐT, BD giai đoạn 2006- 2010. Nếu không nâng cao trình độ và năng lực của đội ngũ CB, CC này thì việc thực hiện các chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách pháp luật của Nhà nước sẽ gặp nhiều trở ngại, thậm chí, còn có thể dẫn đến những sai lệch, gây tác hại không nhỏ cho đời sống xã hội.

2. Một số giải pháp và kiến nghị.

Để thực hiện được những mục tiêu và nội dung đề ra đối với việc đổi mới và tăng cường công tác ĐT,BD, nhằm nâng cao chất lượng ĐT,BD CB,CC chính quyền cấp xã, theo chúng tôi, các cấp chính quyền cần quán triệt những quan điểm, nguyên tắc cơ bản của Đảng đã được xác định trong Nghị quyết Đại hội IX của Đảng và các nghị quyết Trung ương 6 lần 2 và Nghị quyết Trung ương 5 khóa IX. Đồng thời, cần phải quán triệt những quan điểm và nguyên tắc cụ thể như: ĐT,BD CB,CC chính quyền cấp xã phải đặt trong tổng thể chiến lược xây dựng đội ngũ CB,CC nhà nước; phải được dựa trên cơ sở phân loại và tiêu chuẩn hóa từng loại CB,CC cấp xã;

phải phù hợp với đặc điểm, tính chất của các vùng, miền, từng loại hình cơ sở và phù hợp với thực trạng CB,CC cấp xã và với trình độ phát triển kinh tế - xã hội của mỗi vùng, miền, mỗi loại đô thị, nông thôn. Theo tinh thần đó, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp cơ bản sau đây:

Thứ nhất, nâng cao chất lượng và hiệu quả quản lý công tác ĐT,BD.

Các bộ, ngành và địa phương cần thực hiện triệt để việc phân cấp ĐT,BD CB,CC được quy định trong Quy chế đào tạo, bồi dưỡng, cán bộ, công chức ban hành kèm theo Quyết định số 161/2003/QĐ-TTg; tăng cường đôn đốc, kiểm tra, giám sát việc thực hiện Quy chế này. Đồng thời nghiên cứu xây dựng và ban hành các văn bản hướng dẫn thực hiện công tác ĐT,BD CB,CC cấp xã, tạo một cơ chế thoáng và đảm bảo tính chủ động cho các địa phương tổ chức tốt hoạt động ĐT,BD.

ĐT,BD CB,CC chính quyền cấp xã phải đảm bảo gắn với quy hoạch sử dụng, đặc biệt là đối với những CB,CC được đào tạo theo những khóa dài hạn; thực hiện ĐT,BD đúng người, đúng địa chỉ và theo đúng yêu cầu nhiệm vụ của hoạt động công vụ. Để thực hiện được yêu cầu này, xuất phát từ nhu cầu thực tế, hàng năm các cấp chính quyền địa phương phải xây dựng kế hoạch ĐT,BD ngắn hạn, trung hạn và dài hạn. Mặt khác, cần xây dựng bộ tiêu chí đảm bảo chất lượng, tiêu chí đánh giá chất lượng và tiến hành thường xuyên việc đánh giá chất lượng sau ĐT,BD.

Thứ hai, tiến hành cải cách và đổi mới nội dung, chương trình ĐT,BD.

Xuất phát từ đặc điểm hoạt động và chức năng, nhiệm vụ, sự luân chuyển cán bộ giữa các chức danh của đội ngũ CB,CC chính quyền cấp xã, cần tiến hành thay đổi căn bản trong việc xác định nội dung chương trình ĐT,BD. Nội dung và chương trình ĐT,BD cần được xác định phù hợp với trình độ văn hóa và thời gian cũng như

khả năng nhận thức của CB,CC cấp xã, hạn chế tình trạng trùng lặp trong nội dung chương trình của một khóa học.

Các chương trình ĐT,BD CB,CC chính quyền cấp xã, ngoài các chương trình đào tạo trung cấp chuyên môn trở lên (kể cả chương trình trung cấp hành chính và trung cấp lý luận chính trị) thực hiện theo đúng quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo, tiến hành sửa đổi, bổ sung xây dựng các loại chương trình như: chương trình ĐT,BD trang bị kiến thức và kỹ năng chuyên ngành cho công chức cấp xã đối với những người chưa được đào tạo trình độ chuyên ngành; chương trình bồi dưỡng kiến thức quản lý nhà nước dành cho CB,CC chính quyền cấp xã; chương trình đào tạo chủ tịch UBND xã; chương trình bồi dưỡng kiến thức quản lý nhà nước dành cho cán bộ không chuyên trách ở xã, thôn và tổ dân phố. Các chương trình này đều phải được xây dựng đảm bảo yêu cầu trang bị kiến thức, hình thành kỹ năng và xây dựng thái độ hợp tác, trách nhiệm, tận tụy với công việc cho CB,CC cấp xã.

Thứ ba, tiếp tục sắp xếp và kiện toàn hệ thống các cơ sở ĐT,BD.

Cần xây dựng, ban hành đầy đủ và kịp thời văn bản hướng dẫn về tổ chức và hoạt động của các cơ sở ĐT,BD, hình thành một mạng lưới đào tạo thống nhất, ổn định lâu dài cho các ngành và địa phương. Đồng thời mở rộng mạng lưới các cơ sở tham gia ĐT,BD cho CB,CC chính quyền cấp xã (các học viện, trường đại học, cao đẳng).

Xây dựng hệ thống tiêu chuẩn cơ sở ĐT,BD CB,CC chính quyền cấp xã cho từng loại đơn vị hành chính phù hợp với điều kiện của từng địa phương, theo phương châm “trường ra trường, lớp ra lớp” với những thiết bị giảng dạy phù hợp với yêu cầu nhiệm vụ đặt ra cho đội ngũ CB,CC chính quyền cấp xã. Việc đầu tư cơ sở vật chất - kỹ thuật cho các trường chính trị địa phương ở cấp tỉnh và huyện để đảm

bảo yêu cầu phục vụ công tác ĐT,BD CB,CC cấp xã phải được xác định là thường xuyên và mang tính ổn định, lâu dài. Kiện toàn và nâng cao năng lực hoạt động của Học viện Hành chính Quốc gia và các phân viện khu vực, xây dựng Học viện thực sự trở thành Trung tâm Quốc gia về ĐT,BD cán bộ lãnh đạo, quản lý.

Thứ tư, xây dựng, củng cố, nâng cao chất lượng đội ngũ đội ngũ giảng viên

Tổ chức ĐT,BD nâng cao năng lực cho đội ngũ giảng viên về kiến thức chuyên môn và phương pháp sư phạm hiện đại, đảm bảo nguyên tắc giảng viên trong các cơ sở ĐT,BD CB,CC cấp xã phải được đào tạo cơ bản về chuyên môn giảng dạy, Nghiên cứu xây dựng chính sách và tổ chức đào tạo nguồn giảng viên và cơ chế cử giảng viên đi hoạt động thực tế tại cơ sở. Có thể lựa chọn những CB,CC cấp xã có năng lực sau khi hết nhiệm kỳ (nếu còn trẻ), có khả năng để ĐT,BD họ trở thành giảng viên.

Xây dựng đội ngũ giảng viên kiêm chức. Mỗi cơ sở ĐT,BD CB,CC cấp xã phối hợp với các cơ quan liên quan tiến hành lựa chọn trong số những cán bộ lãnh đạo, quản lý ở các cấp chính quyền tỉnh, huyện; CB,CC chuyên môn đã được đào tạo cơ bản, có kinh nghiệm hoạt động thực tiễn của sở, ban, ngành để hình thành đội ngũ giảng viên kiêm chức cho cơ sở.

Đổi mới công tác ĐT,BD CB,CC chính quyền cấp xã có vị trí đặc biệt quan trọng, vừa có vai trò thúc đẩy, thực hiện có hiệu quả *Chương trình tổng thể cải cách hành chính nhà nước giai đoạn 2001-2010*, vừa có ý nghĩa tạo bước chuyển biến mới về năng lực công tác của đội ngũ CB,CC chính quyền cấp xã đáp ứng yêu cầu xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân.

1.2. Bộ Nội vụ - Kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng công chức hành chính và cán bộ, công chức cấp xã giai đoạn 2006-2010.